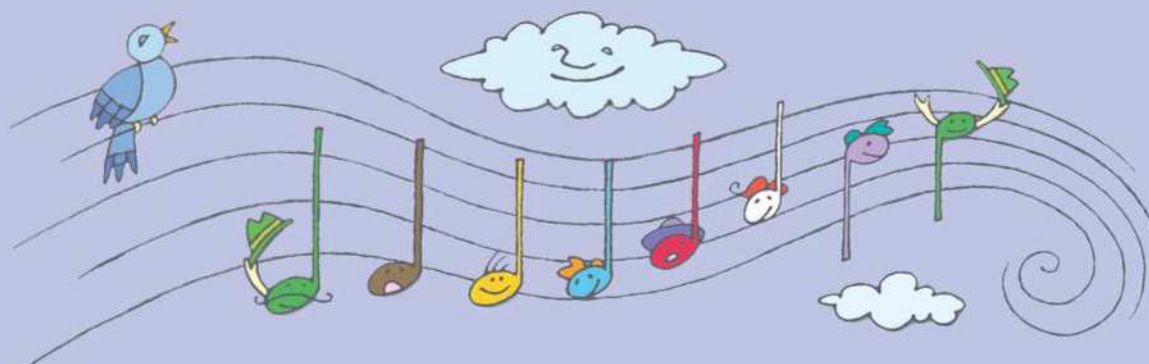

Гордана Стојановић

ОСНОВИ КУЛТУРЕ СРПСКОГ НАРОДА

**ПОСЕБАН ПРОГРАМ ЗА
1, 2. и 3. РАЗРЕД ОСНОВНОГ
ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА
У ИНОСТРАНСТВУ**

Завод за уџбенике

Рецензенти

Др Ивана ДРОБНИ, ванредни професор Факултета музичке уметности у Београду

Мирослава ПЕТРОВ, саветник за музичку културу у Министарству просвете
Републике Србије

Дејан ГИГИЋ, професор разредне наставе ОШ „Ђирило и Методије“ у Београду

Предраг СТАРЧЕВИЋ, наставник посебног програма основног образовања и
васпитања у иностранству, у Грчкој

Уредник

мр Тамара ПОПОВИЋ-НОВАКОВИЋ

Одговорни уредник

Слободанка РУЖИЧИЋ

За издавача

Милољуб АЛБИЈАНИЋ,
директор и главни уредник

Министар просвете Републике Србије, решењем број 650-02-1075/2010-06 од 7.12.2010. године, одобрио је овај електронски уџбеник за предмет српски језик за млађи узраст ученика од 1. до 3. разреда основне школе у образовно-васпитном раду у иностранству према Посебном програму основног образовања и васпитања у иностранству.

© ЗАВОД ЗА УЏБЕНИКЕ, Београд, 2010.

Ово дело не сме се умножавати, фотокопирати и на било који начин репродуковати,
ни у целини, а ни у деловима, без писменог одобрења издавача.

Др Гордана Стојановић

**ОСНОВИ КУЛТУРЕ
СРПСКОГ
НАРОДА**

МУЗИКА МОГА ЗАВИЧАЈА

Драги ђаче,

упознај завичај својих родитеља и предака кроз музику!

На овим страницама наћи ћеш бројалице, песме и игре које изводе твоји вршњаци у домовини твојих родитеља, бака, дека и других рођака. Сазнаћеш како се уз музику и игру живело некада а како се то чини данас.

Нешто ће ти можда бити познато, али научићеш и нешто ново. Храбро напред! Певај и слушај музику. Уз њу ћеш употпунити своја сазнања о обичајима, празницима и играма деце у Србији.

Буди радознао/ла! Истражуј! Сакупљај разгледнице на којима су приказани различити предели из домовине и фотографије на којима је приказан начин живота у Србији – некад и сад.

ЗАВИЧАЈ

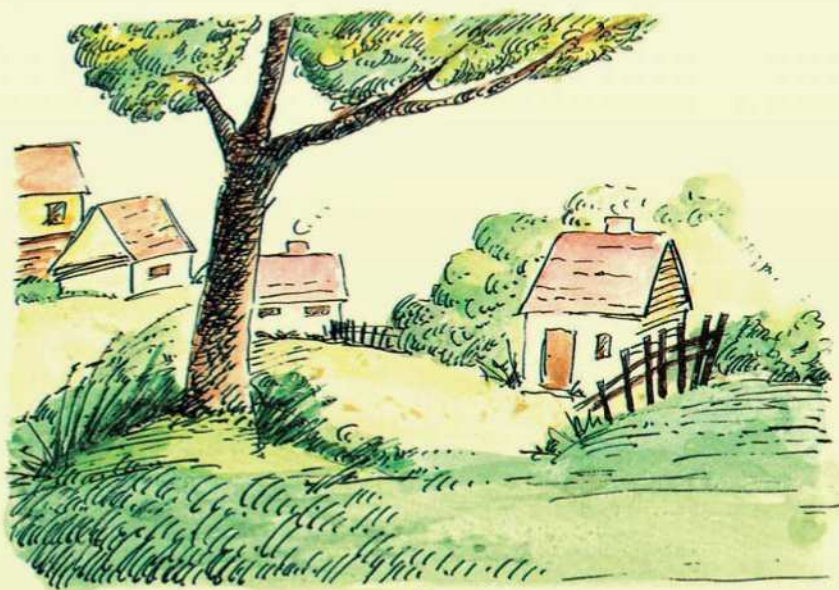
Andante

Народна из Србије

p За - ви - ча - ју, ми - ли кра - ју
у ком сам се ро - ди - о,
на те ми - слим, ми - ли ра - ју,
ко те не би во - ле - о.

У теби ми све познато
Свако дрво, сваки кам,
На те гледам умиљато
Јер у теби све познам.

Слушај песму **Најлепша је земља моја**, А. Кораћа

БОЖЕ ПРАВДЕ

Музика: Д. Јенко
Текст: Ј. Ђорђевић

Умерено латано, свечано (Andante maestoso)

Бо - же прав- де, ти што спа се од про - па - сти
до сад нас, чуј и од сад на- ше гла- се и од сад нам
бу - ди спас. Моћ-ном ру-ком во- ди, бра - ни бу-дућ-но-сти
срп - ске брод. **ff** Бо - же спа- си, Бо-же хра - ни,
срп - ске зе - мље срп - ски род. 1. срп - ски род. 2.

3. Сложи српску браћу драгу
на свак дичан славан рад,
слога биће пораз врагу
а најјачи српству град.
4. Нек на српској блиста грани
братске слоге златан плод,
Боже спаси, Боже храни
српске земље, српски род!
5. Нек на српско ведро чело
твог не падне гнева гром
Благослови Србу село
поље, њиву, град и дом!
6. Кад наступе борбе дани
к' победи му води ход
Боже спаси, Боже храни
српске земље, српски род!
7. Из мрачнога сину гроба
српске славе нови сјај
настало је ново доба
Нову срећу, Боже дај!
8. Отаџбину српску брани
пет вековне борбе плод
Боже спаси, Боже брани
моли ти се српски род!

Химна

Химна је посебна, свечана песма која симболизује државу и народ. Изводи се на свечаним манифестацијама као што су државни празници, културна и спортска збивања, или приликом званичних посета различитих високих државника – представника власти једне земље. Свака држава, поред грба и заставе има и своју песму - химну. Када се химна изводи, увек се, из поштовања према држави и народу, стоји.

Боже правде је државна химна Србије. Први пут је изведена као прва српска званична химна 1882. године, приликом проглашења Милана Обреновића за краља, а Србије за краљевину.

С КОЛЕНА НА КОЛЕНО

Некада давно, у дугим зимским данима, људи су се окупљали око ватре и забављали смишљајући и причајући приче, загонетке, питалице... Певали су песме и играли разне игре. Они вештији свирали су на музичким инструментима које су сами правили.

Народне приче, песме, игре и обичаји преносили су се „с колена на колена“ – старији су их преносили млађима. Које приче су теби причали твоји старији укућани? Сети се неке разбрајалице, загонетке, питалице или пословице. Знаш ли шта су певали и играли твоји мама, тата, бака, дека кад су били мали? Питај их, запамти и пренеси даље.

ГОВОРИМО И ПЕВАМО УЗ РАЗБРОЈАВАЊЕ, ХОДАЊЕ, ПЉЕСКАЊЕ

Лике, лике, бурке
играмо се жмурке
један, два и пола три,
сада жмуриш ти

ЕН,

ДЕН,

ДИ - НИ,

СА-ВА - РА-КА ТИ - НИ,

СА-ВА - РА-КА ТИ-КА ТА-КА,

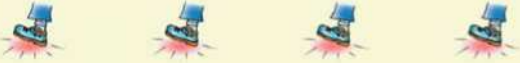
Е-ЛЕМ, БЕ-ЛЕМ, БУФ!

ТРИФ, ТРАФ, ТРУФ!

ГУ - СЕН, ГУСЕ - НИЦА

ВО - ДА ЛЕПЕ - НИЦА.

КО ТО ИДЕ САМ?

НЕК' ГА БУДЕ СРАМ!

Ко пре до ме - не до - би не - што од ме - не.

НАРОДНЕ ПЕСМЕ И ИГРЕ

Један ми је билбил, мај

Певање и бројање. Ова песма помаже деци да, кроз игру, науче да броје од један до десет и обрнуто – од десет до један. После сваког стиха један ученик може да изговара текст – „него хајде да додамо још један...“ као најаву следећег броја. Ако се пева отпозади, од последњег стиха, као најаву следећег нижег броја ученик изговара текст – „него хајде да одузмемо још један...“

Народна песма

Је - дан ми је, бил - бил, мај, ме - сец мај!

Два о - ка ма - ца и - ма, је - дан ми је, бил - бил,

мај, ме - сец мај!

Три но - ге кла - вир и - ма,
Два о - ка ма - ца и - ма,

Је - дан ми је, бил - бил, мај, ме - сец мај!

Један ми је билбил, мај, месец мај!

Два ока маца има, један ми је билбил, мај месец мај!

Три ноге клавир има, два ока маца има, један ми је билбил, мај месец мај!

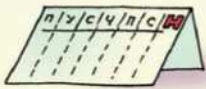
Чет'ри ноге крава има, три ноге клавир има, два ока маца има, један ми је билбил, мај месец мај!

Пет прсти' шака има, чет'ри ноге крава има, три ноге клавир има, два ока маца има, један ми је билбил, мај месец мај!

Шест месеци – по' године, пет прсти' шака има, чет'ри ноге крава има, три ноге клавир има, два ока маца има, један ми је билбил, мај месец мај!

Седам дана у недељи, шест месеци по' године, пет прсти' шака има, чет'ри ноге крава има, три ноге клавир има, два ока маца има, један ми је билбил, мај месец мај!

Осам дана пазар чине, седам дана у недељи, шест месеци по' године, пет прсти' шака има, чет'ри ноге крава има, три ноге клавир има, два ока маца има, један ми је билбил, мај месец мај!

Девет ока турска глава, осам дана пазар чине, седам дана у недељи, шест месеци по' године, пет прсти' шака има, чет'ри ноге крава има, три ноге клавир има, два ока маца има, један ми је билбил, мај месец мај!

Десет божјих заповести, девет ока турска глава, осам дана пазар чине, седам дана у недељи, шест месеци по'године, пет прсти' шака има, чет'ри ноге крава има, три ноге клавир има, два ока маца има, један ми је билбил, мај месец мај!

Напомена. – У народу се не пева „три ноге клавир има“ јер у време кад је песма настала није било клавира у Србији. Некада давно деца су певала „три ноге перустија“. Перустија је треножац, мала дрвена столица са три ноге.

билбил – славуј
ока – стара мера за тежину (1 280 г)

Иде маца око тебе

Дечја игра

Народна песма

И - де ма - ца о - ко те - бе, па - зи да те не о - гре - бе.

Чу - вај ми - шо реп, не - мој би - ти слеп.
А - ко бу - деш слеп, от - па - шће ти реп.

The image shows two staves of musical notation in 4/4 time. The first staff contains the melody for the first line of the song, and the second staff contains the melody for the second line. The lyrics are written below the notes.

Опис игре

Један ученик представља мачку, а остали ученици – мишеве. „Мишеви“ седе у кругу и певају, док „мачка“ обилази око њих (слика 1). Кретање треба ускладити са ходом ритмичких удара/јединица (четвртине).

слика 1

Када се певање песмице заврши „мачка“ се зауставља поред најближег ученика – „миша“ и дотакне га (слика 2), што је знак да треба да трче око круга (слика 3). Бржи ученик заузима упражњено место, а ученик који је остао без места, постаје „мачка“ и игра се наставља.

слика 2

слика 3

РАЗБРАЈАЛИЦЕ

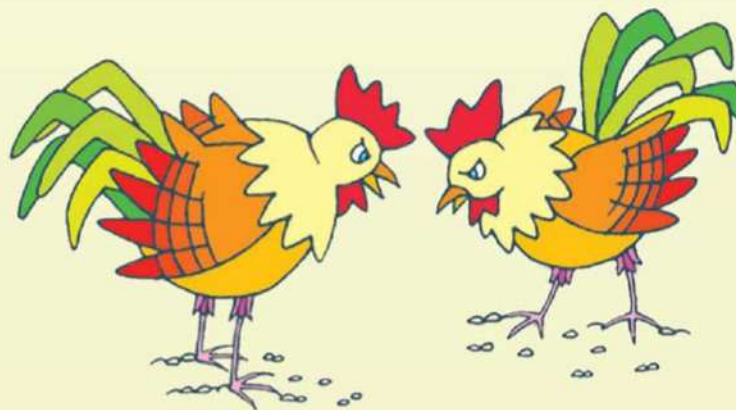
Разбрајалице (бројалице) јесу весели текстови које деца смишљају у игри. Обично се користе када је потребно одредити играча који треба нешто први да уради. Тако се пред игру жмурке разбрајањем одређује ко ће први да жмури, као, на пример, певањем следеће разбрајалице.

Два се петла побише

Живахно, покрећливо

Дечја народна

Два се пет - ла по - би - ше на по - по - во
ог - њи - ште. Је - дан ви - че: Иш! Дру - ги:
Да жму - риш. Дру - ги: Да жму - риш.

Разбрајалице су игре речи које каткада не значе ништа. Неке сте већ научили. Подсети се, види страну 7! Ево још неких разбрајалица које изводе деца у Србији.

Ину, мину,
 дудумину,
 Каранфилу,
 мустафилу,
 Цар мита, кос
 ката,

Пис! Апам, упа уп,
 Биће зелен ћуп,
 Ко се први јави,
 Биће му по глави!

Коларићу, Панићу

Игра уз певање

Умерено лагано

Народна песма

Ко - ла - ри - ћу, Па - ни - ћу,
пле - те - мо се са - ми - ћу,
са - ми се - бе за - пли - ће - мо,
са - ми се - бе рас - пли - ће - мо.

Пружи руке, ручице, да играмо душице,
сами себе заплићемо, сами себе расплићемо.
Коло, коло, малено, ал' је срце весело,
сами себе заплићемо, сами себе расплићемо.
Коларићу, Панићу, плетемо се самићу,
сами себе заплићемо, сами себе расплићемо.

Опис игре

Коларићу, Панићу је дечја народна игра уз певање. Играчи се држе за руке у отвореном колу. У првом делу игре играчи се заплићу, а у другом отплићу. Корази се изводе на сваки ритмички удар (четвртина). Песма се непрекидно понавља све дотле док се не заврши заплитање, а потом и расплитање кола.

Заплитање може да се изводи с једног краја, и тада коло има једног коловођу, или са оба краја (двоје коловођа – видети слику). Када се заплитање изводи с једног краја, коловођа прилази последњем играчу – „кецу“ и претпоследњем играчу с лица, и провлачи се испод капије – њихових подигнутих руку. Ако заплитање почне са оба краја, капија се налази на средини кола, а образују је играчи који се налазе на том месту.

Када се сви играчи провуку, претпоследњи играч, држећи све време руку играча до себе, иде за њим тако да му се рука капије обавије око врата до супротног рамена. У том тренутку отпочиње расплитање.

У расплитању кола коловођа прилази играчима с леђа, враћа се ка капији, пролази кроз њу и враћа коло на почетну позицију.

Ја посејох лубенице

Игра уз певање

Брзо Народна из Србије

Ја по - се - јох лу - бе - ни - це
по - крај во - де Сту - де - ни - це;
се-но, сла-ма, се-но, сла-ма, зоб, зоб, зоб, зоб, зоб, зоб!

Навади се сека Дора,
те набере троја кола
сено, слама...

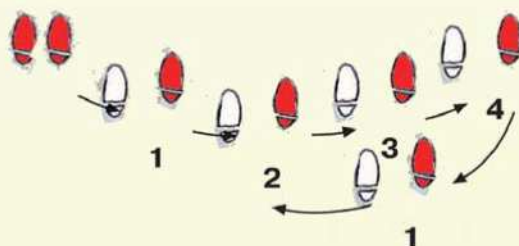

Опис игре

Ја посејох лубенице је народна игра уз певање која се игра у затвореном колу. Кораци се изводе на сваки ритмички удар (јединица бројања – четвртина), и то:

- четири корака десном ногом удесно са привлачењем леве (два такта), па
- четири корака левом ногом улево са привлачењем десне ноге (3. и 4. такт);

- два корака десном ногом удесно са привлачењем леве на „сено, слама“ у петом такту и
- два корака левом ногом улево са привлачењем десне на „сено, слама“ у шестом такту;
- три ударца десном ногом на прво „зоб, зоб, зоб“ (7. такт) и
- три пута пљесак рукама на друго „зоб, зоб, зоб“ (8. такт).

Коло

Уз многе српске народне песме се игра. Српске игре се играју у колу, у коме учествује већи број људи држећи се за руке.

Некада се играло на вашару, породичним свечаностима, као и на поселу. Почев од половине августа па до дубоко у јесен, када утихну пољски радови, било је уобичајено, а негде је и данас, да се жене и девојке окупљају да плету и преду. Та окупљања називају се посела, прела или седељке. На седељкама које су трајале до дубоко у ноћ, по правилу се певало. Често, пошто би се момци придружили, седељке су се завршавале и игром – колом.

Данас у Србији, али и широм света, у градовима Европе, Америке, Канаде, Аустралије, постоје фолклорна друштва која уче и изводе српске народне игре. Тако се народна традиција преноси с колена на колена и чува од заборава.

Хајд' налево, брате Стево

Игра уз певање

Живо Народна песма

Хајд' на - ле - во, бра - те Сте - во,
Ско - чи ла - ко, бра - те Стан - ко,

хајд' на - де - сно ми - ла се - стро.
ско - чи хи - тро, бра - те Ми - то.

Се - но сла - ма, се - но сла - ма, зоб, зоб, зоб, зоб, зоб, зоб.

Следећа игра је слична игри уз певање **Ја посејох лубенице**. Мало се разликује у мелодији и начину играња.

Опис игре

Играчи су у затвореном колу, распоређени наизменично – дечак и девојчица – тако да свако има свог пара.

Прва строфа (слика А). – Према тексту песме, коло се креће четири корака налево, а затим у супротном правцу, четири корака надесно. Кораци се изводе на сваки ритмички удар (јединица бројања – четвртина).

слика А

ХАЈД' НАЛЕВО, БРАТЕ СТЕВО

слика Б

СКОЧИ ЛАКО, БРАТЕ СТАНКО

Рефрен (слика Б). – Играчи, с рукама на струку, на „сено, слама, сено, слама“ пребацују десну ногу преко леве четири пута. На прво „зоб, зоб, зоб“ пљескају рукама три пута, а на друго „зоб, зоб, зоб“ истовремено пљескају рукама и ударају десном ногом о под.

Друга строфа (слика В). – Играчи се хватају у парове и okreћу се у леву страну (прва два такта), па затим у десну (трећи и четврти такт).

Рефрен се изводи увек исто.

слика В

СЕНО СЛАМА

ЗОБ, ЗОБ, ЗОБ

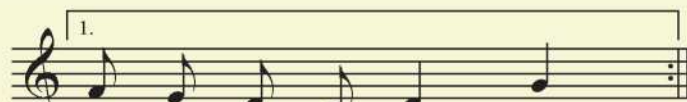
ЗОБ, ЗОБ, ЗОБ

Ја посејох лан

Игра уз певање

Умерено брзо

Народна песма

Опис игре

Играчи стоје у затвореном колу. Текст сваког стиха одређује одговарајући покрет. После сваког стиха, на рефрен „грдила ме...“, играчи, с рукама на боковима, изводе кораке удесно (два такта), а затим улево (два такта) на сваки ритмички удар (четвртина), (погледај илустрацију на следећој страни).

Ивањдан – 7. јул

Кроз песму и игру могу да се науче многе корисне ствари. Захваљујући овој дечјој песми, сазнајемо како се некада давно, док није било машина и фабрика, производио лан – материјал од кога се израђује одећа. Истовремено, сазнајемо за обичај да се на велике празнике не раде послови који нису неопходни.

Ивањдан је празник који се празнује 7. јула. Тог дана се слави рођење Светог Јована Претече и Крститеља Господњег. Зато се овај празник назива и Јовањдан и Свети Јован летњи. Међутим, у народу је најраширенији назив Ивањдан. Тада се плету венци од ивањског цвећа и стављају се изнад улазних врата кућа.

ЈА ПОСЕЈАХ ЛАН
БАШ НА ИВАЊДАН.

ЈА ПОЧУПАХ ЛАН
БАШ НА ИВАЊДАН.

ЈА ПОТОПИХ ЛАН
БАШ НА ИВАЊДАН.

ЈА ИСТУКОХ ЛАН
БАШ НА ИВАЊДАН.

ЈА ИСПРЕДОХ ЛАН
БАШ НА ИВАЊДАН.

ГРДИЛА МЕ, ГРДИЛА МЕ
ИВАНОВА МАЈКА.

ГРДИЛА МЕ, ГРДИЛА МЕ
ИВАНОВА МАЈКА.

Митку ноге заболеше

Игра уз певање

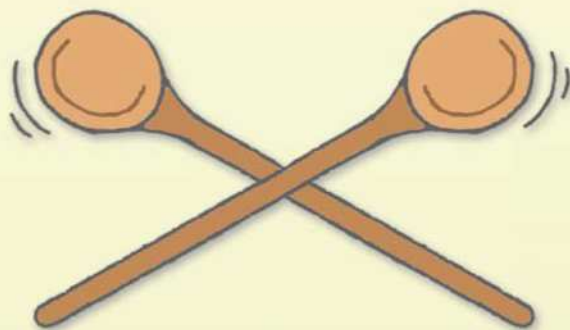
Умерено брзо

Народна из Лесковца

Од играња и рипања,
дрн, дрн, дрн, дрн, дрн, дрн.

рипање – скакање

Упутство за извођење песме уз коришћење варјача

Певање „дрн, дрн, дрн, дрн, дрн, дрн“ прати се ударањем варјаче о варјачу.

Опис игре

У затвореном колу, држећи се за руке које су спуштене, играчи изводе кораке на сваки ритмички удар (на сваку четвртину). На прва два такта изводе се два корака десном ногом удесно с привлачењем леве и ударац десном ногом о под у ритму на прво „дрн, дрн, дрн“ (трећи такт) односно пљескањем длановима на друго „дрн, дрн, дрн“ (четврти такт).

У другом делу песме, од петог такта, коло се креће улево. Дакле, изводе се два корака левом ногом улево са привлачењем десне и ударац левом ногом о под на „дрн, дрн, дрн“ (седми такт) односно пљескањем длана о длан на „дрн, дрн, дрн“ у осмом такту.

У другом стиху, „од играња и рипања...“, све се понавља на исти начин.

Ерско коло

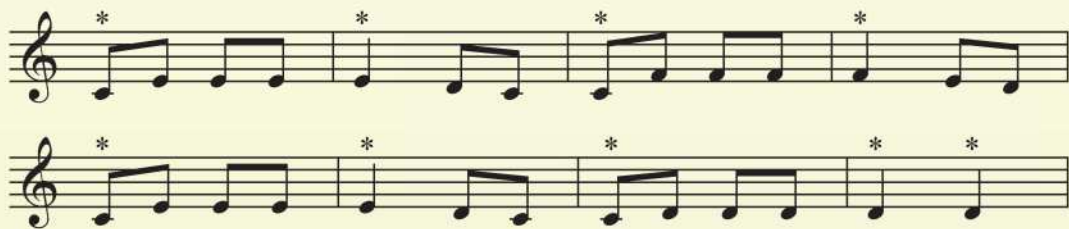
Игра уз певање

Певамо *Брзо*

Народна из Србије

Звиждимо

Ја ближе, ближе, ближе,
па девојку стиже.

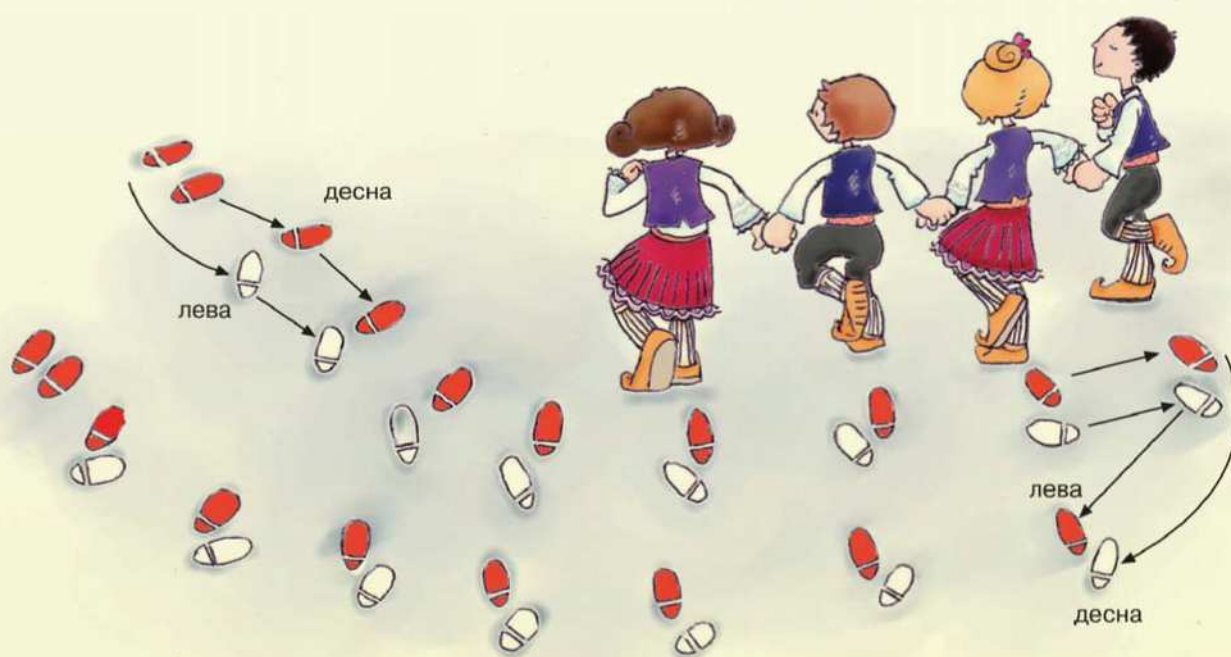

Опис игре

Ерско коло се игра у низу. Играчи се држе за руке које су спуштене надоле.

Кораци се изводе на сваку четвртину. На удар варјаче о варјачу десна нога прави мали корак удесно, а затим лева – корак иза десне. Коло се креће удесно све време док се пева.

У делу који се звижди коло се креће улево. На удар варјача лева нога прави мали корак улево, а десна нога иде иза леве.

Упутство за извођење песме и игре уз пратњу варјача

Ударати варјачом о варјачу на местима која су означена звездицама. Сви певају део песме са текстом, односно звижде део песме без текста док једна група ученика игра, а друга удара варјачама на означеним местима.

Ој, Мораво

Andante Из Србије (Шумадија)

p Ој, Мо - ра - во, ој, Мо - ра - во,
мо - је се - ло рав - но, мо - је се - ло

Allegro

рав - но! *mp* Ој, Мо - ра - во, ој, Мо - ра - во,
мо - је се - ло рав - но! Ој, Мо - ра - во,
ој, Мо - ра - во, мо - је се - ло рав - но!

Ој, Мораво, моје село равно!
Кад си равно, што си водоплавно?
Киша паде, те Мораво дође
и поплави Јованове дворе.

Моравска кућа и шумадијска ношња

Некада давно маме и баке су саме израђивале одећу (ношњу) за своју породицу. Делови народне ношње су:

Чобан тера овчице

Умерено Народна песма

Чо - бан те - ра ов - чи - це, ла - кој, ла - не,
ди - ри, ди - ри, да - не, чо - бан те - ра
ов - чи - це, ла - га - но!

The musical score is written on three staves in a treble clef, with a key signature of one sharp (F#) and a 2/4 time signature. The melody is simple and folk-like, with lyrics written below the notes.

Чобан тера овчице,
лакој, лане, диридири, дане,
чобан тера овчице, лагано.

Све му овце пређоше,
лакој, лане, диридири, дане,
чобан тера овчице, лагано.

Само једна не може,
лакој, лане, диридири, дане,
чобан тера овчице, лагано.

Чобан узе гранчицу,
лакој, лане, диридири, дане,
чобан тера овчице, лагано.

Па потера овчицу,
лакој, лане, диридири, дане,
чобан тера овчице, лагано.

Сточарска кућа

Чување стоке је захтевало много времена и посебан начин живота пун одговорности, бдења, страха од усамљености, невремена и дивљих звери. Осим што су чували стоку, чобани су морали и да је музу и од млека праве сир. Растурени по планини, далеко од села, живели су у посебним кућицама – колибама од пролећа до касне јесени. У тој самоћи настајале су многе песме које говоре о њиховом животу. Док су чували стоку, чобани су се забављали тако што су правили фруле, смишљали мелодије и свирком дозивали један другог.

У зиму су се враћали у село, својим кућама.

Слушај **Фрулашки разговор**.

Гружанке девојке

Умерено

Народна песма

Ле - пе ли су, на - но, Гру - жан - ке де - вој - ке,

де - вој - ке из Гру - же ле - пе су к'о ру - же,

де - вој - ке из Гру - же ле - пе су к'о ру - же.

Оне носе, нано, јелек и опанке,
најлепше су, нано, Гружанке сељанке.

Кад коло заигра и фрула засвира,
у колу је, нано, играти милина!

Фрула и двојнице

У српској музици, поред песме и игре, део народне традиције јесте и прављење инструмената и свирање на њима. Најпопуларнији инструмент, некада присутан у свим сеоским кућама, била је фрула, свирала од дрвета, често украшавана резбарењем. Фрула је често пратила игру у колу, а била је, како смо већ сазнали, и омиљени инструмент чобана.

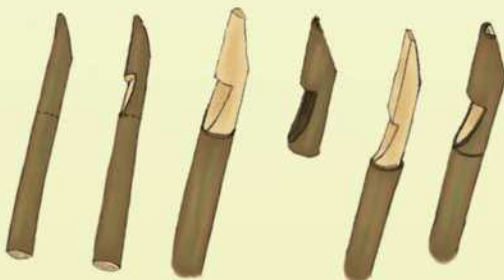
фрула

двојнице

Други народни дувачки инструмент популаран у Срба биле су двојнице. Двојнице се састоје од две свирале. На десној, са већим бројем рупица, свира се мелодија, а на левој пратња.

У многим крајевима Србије деца праве свирале од коре дрвета. У пролеће, када има воде под кором, деца одрежу комадић гране од леске, зове или врбе. Ударајући ножићем по кори избаце срж дрвета, па на једном крају коре направе отвор. На оваквој свирали свира се док се она не осуши. Затим се свирала баца и прави се нова.

С оне стране Дунава

Брзо

Народна из Србије (Бачка)

С о - не стра-не Ду - на - ва и - ма јед - на ко-ли-ба,

у ко-ли-би се - ка, га - ра - ва па ле - па.

„Хајде цуро гарава
да беремо трешања,
трешњице у цвету
најлепше на свету.“

С оне стране Мораве
све су цуре гараве!
Опа, цупа, сека
гарава, па лепа!

Војвођанска кућа

ПЕВАЊЕ У ДВА ГЛАСА

Ајде, Като

Allegretto (Покрећљиво) Народна песма

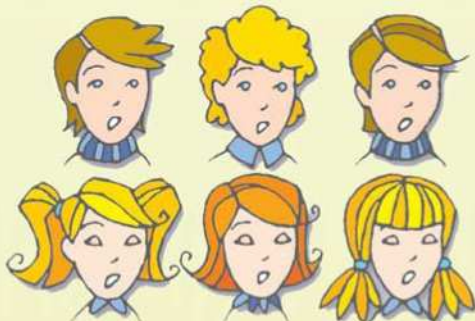
I глас *mp* Ај - де, Ка - то, ај - де зла - то,

II глас ај - де са мном це - лер бра - ти.

„Не могу ти, господине,
нема сјајне месечине!“

„Упалићу три фењера,
одвешћу те до целера.

У целеру јака суша –
ти си, Като, моја душа!“

Певамо у двогласном хору:

једна група ученика пева први глас, друга група пева други глас.

Два певача певају дует:

моја другарица пева први глас, ја певам други глас.

Тамбура

Песма **Ајде, Като** је тзв. градска песма. Градске песме су се појавиле и неговале у сеоско-варошким срединама Војводине, а касније, преко Београда, пренеле су се и у остале крајеве Србије. Данас их називамо староградске песме.

Староградске песме, распеване мелодије, често су певане двогласно. Певање песама, као и извођење живахних војвођанских народних игара прати најтипичнији инструмент Војводине – тамбура.

Тамбура је жичани инструмент на коме се звук производи трзањем жица. Постоје тамбуре различитих величина и облика, па тако носе и различите називе.

Скуп тамбура различитих величина и облика чини тамбурашки оркестар.

Слушај **Банатски заплет**.

Тихо ноћи

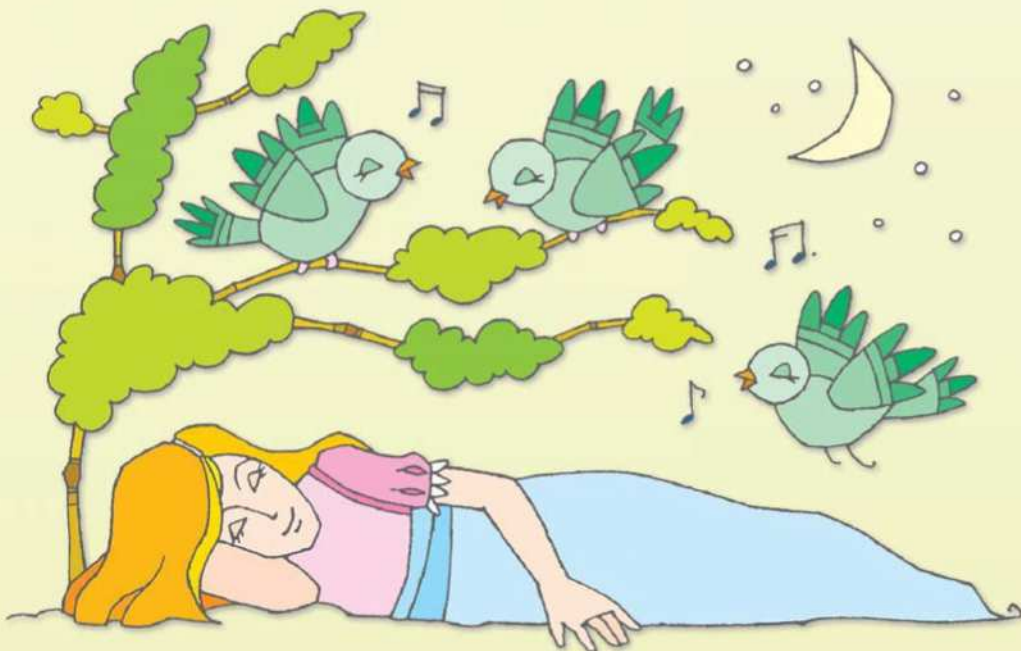
Moderato (Умерено)

Народна песма
(Староградска)

mp Ти - хо но - ћи, мо - је сун - це спа - ва, _____
за гла - вом јој од би - се - ра гра - на, _____ а на
гра - ни _____ ко да не - што бру - ји, _____ то су
па - ли си - ћа - ни сла - ву - ји _____ а на ву - ји _____

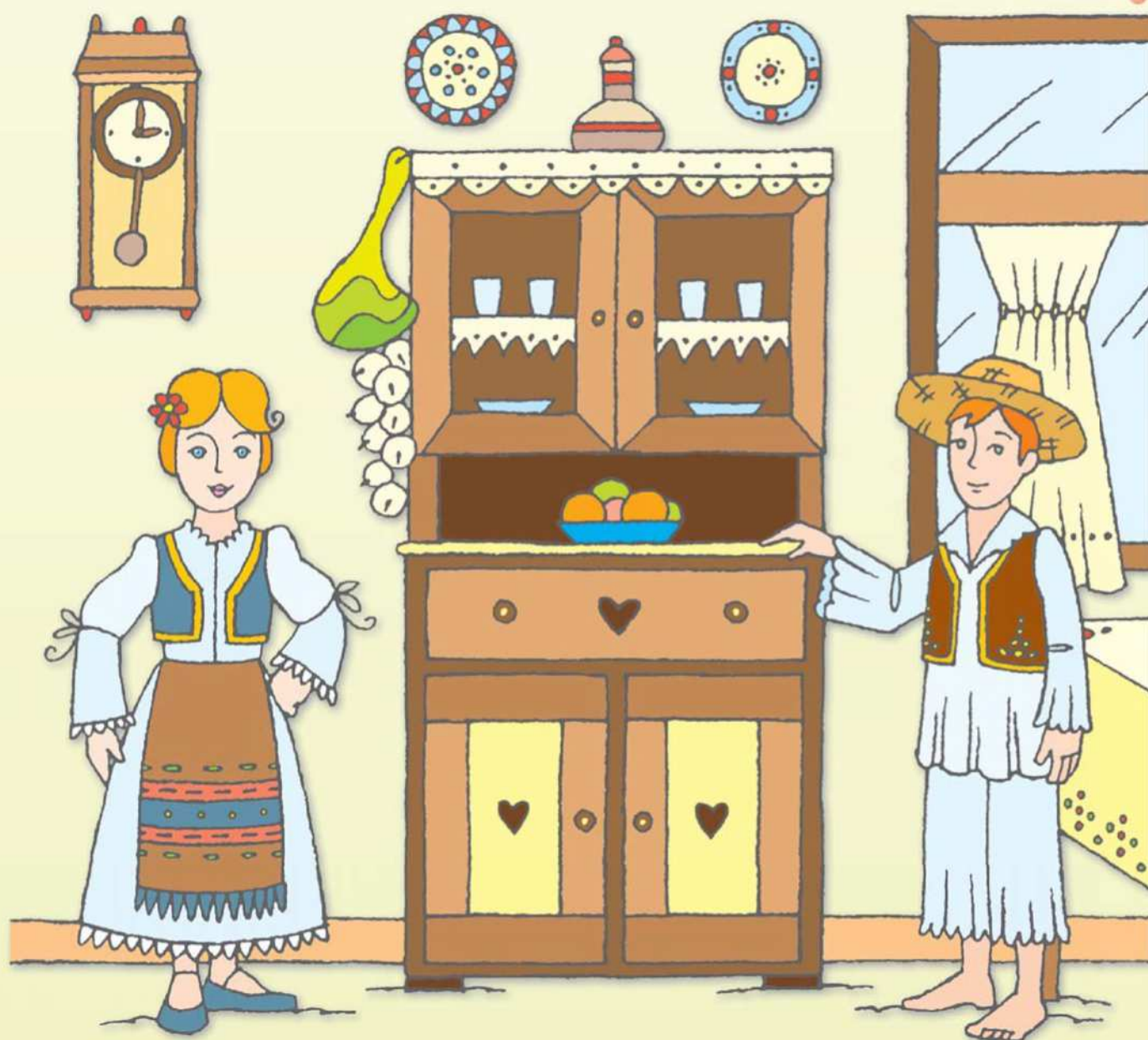
Жице преду од свилена гласа,
откали јој дувак до појаса,
покрили јој и лице и груди,
да се моје сунце не пробуди.

дувак – свадбени вео

Војвођанска ношња

Некада давно војвођанска деца су носила одећу коју су им израђивале мајке (народна ношња). Дечаци су најчешће трчкарали боси.

Гусле

Гусле су типичан српски народни инструмент. Израђују се од тврдог дрвета (јавора, храста, ораха). Састоје се од издубљеног дела у облику преполовљене крушке, преко којег је затегнута кожа, и горњег дела – врата, који се завршава украсном главом. Гусле имају једну жицу, састављену од струна коњског репа. Израда гусала је дуготрајан посао који захтева велико знање.

Гусле се свирају превлачењем гудала преко струна. При свирању инструмент се држи међу коленима.

Гусларење је неговано вековима. Уз гусле су певане народне песме, догађаји из српске историје и легенде. Творци тих песама били су гуслари, народни певачи. Песме су се преносиле усменим путем. Гуслари су их учили један од другог, млађи од старијег, и тако их очували кроз векове.

Први који је трагао за овим народним певачима, сакупљао и записивао њихово усмено приповедање, као и многе српске обичаје, био је Вук Стефановић Караџић.

Вук Стефановић Караџић

Слушај **гусле**

НАРОДНЕ ПЕСМЕ И ОБИЧАЈИ

Ми идемо преко поља

Умерено Додолска песма

Ми и - де - мо пре - ко по - ља, пре - ко по - ља,
ми и - де - мо пре - ко по - ља.

The image shows two staves of musical notation in 2/4 time. The first staff contains the melody for the first line of the song, and the second staff contains the melody for the second line. The lyrics are written below the notes.

А облаци преко неба...
Облак брже, дода брже...
Росна киша понајбрже...
Да ороси наша поља...
Да уроде наша жита...

Додолска песма

Песма **Ми идемо преко поља** припада старом обичају призивања кише. Када би у пролеће и лето наступиле велике суше, обичај је био да се група девојчица, окићених зеленилом и цвећем, креће кроз село, од куће до куће, и пева песме чије речи представљају молбу за кишу.

Такве песме називају се додолске песме. Пред сваком кућом домаћини су их пољивали водом и даривали их. Ове и друге обичаје записао је Вук Стефановић Карађић.

Као што се веровало да додолска песма има моћ да призове кишу, веровало се да та песма може и да је заустави. Зато су се у време дуготрајних летњих киша, које су претиле да униште усеве, певале додолске песме за заустављање кише. Таква је песма **Престај, престај кишице**.

Престај, престај кишице

Умерено лагано Додолска песма

Пре - стај, пре - стај, ки - ши - це,
мај - ка ти се мо - ља - ше,
на два бре - га сто - ја - ше,
два де - те - та до - ја - ше.

Јед - ном и - ме Ран - ко,
дру - гом Пре - вр - тан - ко.
Пре - вр ну се не - бо

ка - о чи - сто сре - бро.

Божић, Божић

Умерено

Народна црквена

Бо-жић, Бо-жић, бла - ги дан, бла - гог Хри - ста ро - ђен - дан,

Бо-жић, Бо-жић, све - тли дан, сав све - тло - шћу о - ба - сјан.

Дјева Христа родила,
пеленама повила.
У пећини Христос спи,
Света Дева над њим бди.
Слама лепо мирише
Богомајка уздише.
Утом звезда засија
и пећину загрија.
Анђели се спустише,
пастирима јавише:

„Весел’те се сви ноћас,
Роди нам се Христос спас!“
Па, гле, и ми Српчићи,
ко сребрни звончићи,
Богомајку хвалимо,
Христа Бога славимо.
Божић, Божић, благи дан,
Благос Христа рођендан,
Божић, Божић, светли дан,
сав светлошћу обасјан.

Божић – 7 јануар. (25. децембар)

Божић је празник којим се обележава рођење Исуса Христа. Ни уз један празник није везано толико народних обичаја као уз Божић. Сви ти обичаји имају за циљ да на почетку нове године обезбеде род усева, плодност стоке, здравље људи, срећу и успех у наредној години. Многи обичаји су се и до данас одржали, како на селу тако и у граду: уношење бадњака, застирање куће сламом, квоцање домаћина и пијукање деце, прављење чеснице, долазак положајника и царање ватре бадњаком на божићно јутро. На Божић се људи поздрављају са „Христос се роди“ и „Ваистину се роди“.

Посебан значај има вече уочи Божића – Бадње вече (6. јануар). Уз посну трпезу ложи се бадњак и певају божићне песме. Многе од њих су настале у народу.

Ој Бадњаче, Бадњаче

С G С G С G С G

Ој, бад - ња - че, бад - ња - че, ти наш ста - ри ро - ђа - че,
до - бро си нам до - ша - о и у ку - ћу у - ша - о.
Ми - ли срп - ски бад - ња - че, ти наш ста - ри ро - ђа - че.

Рефрен

С G С D G С G С D G

Бад - ња - че, бад - ња - че, ро - ђа - че, ро - ђа - че.

Доносиш нам много среће, сваког добра пуне вреће, Бадњаче.
Ти нам Христа објављујеш, Њега славиш и казујеш.
Мили српски Бадњаче, ти наш стари рођаче. Бадњаче, рођаче.
Кол'ко, кол'ко варница, толко, толко срећица, Бадњаче, рођаче.
И толико оваца, и толико јањаца.
Мили српски Бадњаче, ти наш стари рођаче. Бадњаче, рођаче.
Христос нам се родио, у пећину спустио, Бадњаче, рођаче.
Да свуд љубав посије и он семе огрије.
Мили српски Бадњаче, ти наш стари рођаче. Бадњаче, рођаче.

Светосавска химна

Свечано, смирено

К. Станковић

У - - скли-кни-мо с'љу-бав - љу све - ти - те - љу

Са - ви, срп - ске цр - кве вр - хов - ној

све - ште - нич - кој гла - ви. Та - мо вен - ци,

та - мо сла - ва, где наш па - стир вла - да са - да

пој - те му, Ср - би, пе-сму и у - трој - те!

Најстарија српска химна је Светосавска химна. Настала је у 18. веку. Очувала се усменим преношењем све до почетка 19. века, када ју је записао Корнелије Станковић, први српски школовани музичар.

химна – свечана песма која симболизује државу и народ, али може да буде испевана у славу јунака, личности, догађаја

Слава

Свети Сава – школска слава (27. јануар)

Најстарији српски празник јесте слава (крсно име). Слава је стари српски породични празник који се преноси са оца на сина. Верује се да је настала као сећање на дан када је породица примила хришћанску веру. У кући свечара (слављеника) пече се колач, прави жито и пали свећа. Домаћин прима госте – родбину, пријатеље и друге званице.

Најважнији славски обред јесте окретање и ломљење колача. Уз окретање колача певају се и одговарајуће песме.

Нарочиту улогу у стварању начина на који се празнује крсна слава имао је Растко Немањић (1174–1235), Свети Сава. Био је оснивач Српске православне цркве, српске државе и школства. Путовао је кроз народ и учио их многим знањима и вештинама. Зато се дан сећања на Светог Саву – Савиндан, 27. јануар, слави као школска слава. Тада се у свим школама широм Србије одржавају свечаности и најбољим ученицима додељују награде.

Људи, ликујте

Allegretto

Народна песма

Љу - ди ли - куј - те, на - ро - ди чуј - те,

Хри - стос во - скре - се, ра - дост до - не - се.

Љу - ди ли - куј - те, на - ро - ди чуј - те,

Хри - стос во - скре - се, ра - дост до - не - се.

Звезде играјте, горе певајте,
Христос воскресе, радост донесе!

Шуме, шумите, ветри брујите,
Христос воскресе, радост донесе!

Мора гудите, звери ричите,
Христос воскресе, радост донесе!

Пчеле ројте се, а птице, појте,
Христос воскресе, радост донесе!

Анђели стојте, песму утројте,
Христос воскресе, радост донесе!

Небо се снизи, земљу узвиси,
Христос воскресе, радост донесе!

Васкрсење Христово – Ускрс (Васкрс)

Ускрс је најсвечанији празник у години. Празнује се од давнина, али не увек истог датума, мада увек пада у недељу. Уместо уобичајеног поздрава, на Ускрс се народ поздравља са „Христос воскрес“ и „Ваистину воскрес“. Црквене песме које се певају на овај празник пуне су радости и весеља.

У народу постоји обичај да се за Ускрс боје јаја црвеном, али и другим јарким бојама. Фарбана јаја се деле пријатељима и укућанима, којима се они туцају. Онај ко разбије другоме јаје има право да га узме. Прво ускршње јаје, црвено обојено, чува се годину дана, до следећег Ускрса, и назива се чуваркућа.

Ускрсу претходи празник дечје радости – Врбица. Врбица се празнује у суботу, недељу дана пре Ускрса. Тога дана деца, свечано обучена са звонцима на свиленој врпци – тробојци окаченој око врата, одлазе у цркву. У цркви добијају врбове гранчице.

СТЕВАН СТОЈАНОВИЋ МОКРАЊАЦ

Осма руковет

Мелодије народних песама и игара послужиле су многим композиторима да створе своју музику. Тако је Стеван Стојановић Мокрањац, српски композитор, користећи народне песме и игре, написао 15 хорских композиција које је назвао **Руковети**.

Реч руковет у народу значи сноп (скуп) зрелог жита који жетелац захвати једном руком и одсече српом.

Мокрањчеве хорске композиције – руковети, такође представљају скупове песама. Свака руковет има више народних песама.

Осма руковет има четири песме. Једна од њих је и песма **Разгранала грана јоргована**. Научи да певаш ову песму и покушај да одредиш која је по реду док слушаш **Осму руковет**.

Разгранала грана јоргована

Умерено брзо Народна песма

mf Раз-гра - на - ла гра-на јор-го - ва - на, ва - на.
Ој, ла - не, Ми - ла - не, гра-на јор-го - ва - на, ва - на.

Под њом седи лепа Јулијана.
Ој, лане, Милане, лепа Јулијана.

А пред њом је ђерђеф од мерџана.
Ој, лане, Милане, ђерђеф од мерџана.

На ђерђефу свилена марама.
Ој, лане, Милане, свилена марама.

Ђерђеф – оквир у коме се учвршћује затегнуто платно за везење.

мерџан – украс од корала, перли, ђинђува.

Прочитај текст испод сличица и сазнаћеш нешто више о животу Стевана Стојановића Мокрањаца (1856 – 1914).

У овој кући у Неготину рођен је Стеван Стојановић. Његов отац био је пореклом из оближњег села Мокрања, по коме је Стеван своме имену и презимену додао Мокрањац.

Још као ученик основне школе Мокрањац је знао и добро певао народне песме. У старој неготинској цркви научио је и многе црквене песме.

Када је имао 16 година, сам је научио да свира виолину. Могао је да свира по слуху сваку песму коју је чуо. У то време одлази у Београд да учи гимназију.

Дошавши у Београд постао је члан Првог београдског певачког друштва. Касније, пошто је завршио музичку школу и посветио се музици, био је диригент тог хора.

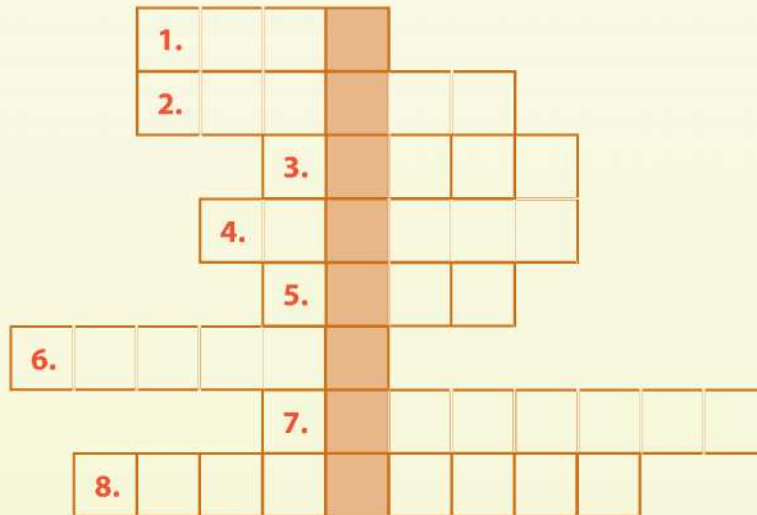
Са Првим певачким друштвом Мокрањац је извео све своје Руковети. Песме за Руковети налазио је путујући разним крајевима Србије. У контакту са народом, он је слушао, бележио, и у своје Руковети унео многе народне мелодије.

Данас се у Неготину, у знак сећања на великог композитора, сваке године одржавају музичке свечаности „Мокрањчеви дани“. У програму наступају многи хорови који се такмиче у певању („натпевавају“).

ШТА ЗНАМ?

Реши укрштеницу! Одговоре на питања упиши поред одговарајућих бројева. Када решиш укрштеницу добићеш назив хорских композиција које је написао један српски композитор.

1. Група певача
2. Дрвена свирала, народни инструмент
3. Српска народна игра
4. Празник којим се обележава Христово рођење
5. Име српског записивача песама и обичаја
6. Реши ребус и упиши решење – назив једног народног инструмента (множина)
7. Реши ребус и упиши решење – назив популарног војвођанског народног инструмента
8. Дан школске славе

Реши ребусе да би могао да упишеш решења у укрштеницу.

Који инструмент свира сваки од ових музичара? Одведи их до одговарајућих инструмената (повежи линијама).

ПЕСМЕ КОЈЕ ДЕЦА ПЕВАЈУ ДАНАС

Песма и игра одувек је пратила свакодневни живот људи: обичаје, верске празнике и породичне прославе. Песме и игре које сте до сада певали настале су давно, а очувале су се захваљујући свима нама који их учимо, памтимо, певамо и преносимо даље.

Поред ових песама, деца у Србији певају и друге, које су настале данас и које су део данашњег начина живота. Научи песму коју сви певају – то је **Рођенданска песма**.

Рођенданска песма

Свечано Непознати аутор

Да - нас нам је ди - ван дан, ди - ван дан, ди - ван дан,
на - шем Пе - ри ро - ђен - дан, ро - ђен - дан, ро - ђен - дан.
Жи - ве - о, жи - ве - о и сре - ћан нам би - о би - о.

Напомена. – Име се мења према потреби. У другом делу песме, на текст „живео, живео и срећан нам био/ла“, тапши дланом о длан.

На рођенданској прослави подели радост музицирања са својим пријатељима – изведи песме и игре које знаш. Ево једне лепе песме која говори о другарству.

Слушај **Другарство**, А. Кораћа

Јежева успаванка

Tempo di Valse

Н. Вукомановић

Бу-ји, па-ји, бò-цко ле-пи, ме-сец нек ти чу-ва сан,

ме-сец и твој о-клоп љу-ти бод-ља-ма сав на-чич-кан.

Ти си је-жић о-штро бод-љи, ма-ли шум-ски цар.
На-шу ку-му ве-ве-ри-цу, кра-си кит-њаст реп.

Жу-тог ла-ва гри-ва кра-си, ти-гра пру-гаст шар.
Тво-је бод-ље те-бе кра-се ти си за-то леп.

D.C. al Fine

Успаванка

Када успављују своје бебе, мајке увек певају лепе, нежне, тихе песме. Такве песме називају се успаванке.

Слушај **Успаванку за Аћима.**

Аћим је лутак из ТВ серије **На слово, на слово.** Свако вече, својом песмом, он деци пожели лаку ноћ.

Јежева кућица

По, шуми, широм,
без стазе, пута,
Јежурка Јежић
поваздан лута.

Ловом се бави,
често га виде,
с триста копаља
на јуриш иде...

...Вештак и мајстор
у послу свом,
ради и чува
рођени дом.

Добар вече, суседице

Музика: М. Обрадовић
Текст: Ј. Јовановић Змај

Умерено

mf

До-бар ве - че, су - се - ди - це, уф, а - ла сам же - дан.

Би л' ми да - ла ма - ло во - де, са - мо гу - тљај је - дан?

– Добар вече, суседице!
Уф, ала сам жедан.
Би л' ми дала мало воде,
само гутљај један?

– Хоћу, хоћу, драге воље,
вода није скупа.
Кад си жедан, ево ти је,
ево цела ћупа!

– Хвала, хвала, суседице!
Е, баш се разблажи!
Кад вам од нас што затреба,
само мени кажи!

Дечји хор Колибри

Дечји хор **Колибри** је најмлађи хор у Србији. Многе генерације деце од четири до дванаест година стицале су искуство хорског певања у овом хору. Мали по узрасту, али велики по начину певања постали су најпопуларнији хор у својој домовини.

Слушај **Добар вече суседице** у извођењу дечјег хора **Колибри**

Да ли можеш да објасниш зашто овај дечји хор носи назив птице – колибри, најмање птице која предивно пева?

Еци, пеци, пец

Moderato ♩ = 104

Текст и музика
Александар Обрадовић

f Е - ци, пе - ци, пец, ја сам ма - ли зец

1. ти си ма - ла пре - пе - ли - ца, е - ци, пе - ци, пец.

2. пре - пе - ли - ца е - ци, пе - ци, пец. Звиждање

f Е - ци, пе - ци, пец,

ја сам ма - ли зец ти си ма - ла

пре - пе - ли - ца, е - ци, пе - ци, пец.

Да би написао хорско дело, композитор прво мора да изабере текст. То може да буде текст неке народне песме или песма неког песника. Музика за песму **Добар вече, суседице** настала је на текст познатог српског писца за децу „Чика Јове“ (Јована Јовановића Змаја). Међутим, композицију коју си управо научио/ла, композитор је написао на дечју разбрајалицу.

Слушај **Еци, пеци, пец**, А. Обрадовића.

О гуски

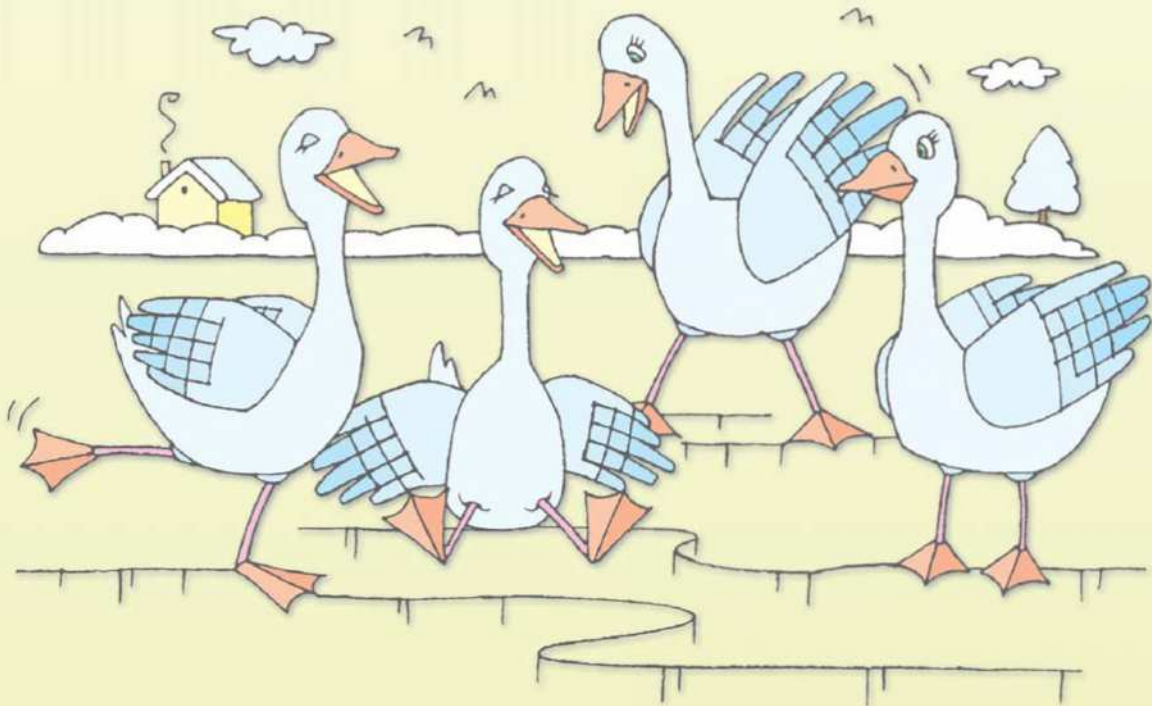
Музика: М. Тајчевић

Умерено

mf Де-лен-гу, де-лен-гу, че-тир' гу-ске на ле-ду,
све че-ти-ри бе-ле, се-дам ја-ја сне-ле.

cresc. sempre

p Кад смо је-дну за-кла-ли, сви смо ре-дом пла-ка-ли,
а кад смо је по-је-ли, *mf* сви смо би-ли ве-се-ли.

Медвед Брундо

Текст: Љ. Ршумовић

Музика: А. Кораћ

Allegretto

mp Пи-та-ла де-ца мед-ве-да Брун-да от-куд му ле-па
и то-пла бун-да. Ре-ка-о мед-вед то ни-је вар-ка
бун-ду ми, де-цо, ро-ди-ла мај-ка. Де-ца сад бит-ку
с мај-ка-ма во-де тра-же по бун-ду да им ро-де.
Де-ца сад бит-ку с мај-ка-ма во-де
тра-же по бун-ду да им ро-де.

Коњић

Музика: Дејан Деспић
Текст: Гвидо Тартаља

Andante

Клоп, клоп, кло - па, клоп, ју - ри о - њић у га - лоп,

клоп, клоп, кло - па, клоп, кло - па, клоп! Клоп!

Пре - ко ре - ка, пре - ко го - ра, о - њић ју - ри чак до мо - ра,

пре - ко ре - ка, пре - ко го - ра, о - њић ју - ри чак до

мо - ра. Клоп, клоп, кло - па, клоп, ју - ри о - њић

у га - лоп, клоп, клоп, кло - па, клоп... кло - па, клоп, клоп.

Упутство за извођење песме уз пратњу варјача

Ударај варјачом о варјачу кад год певаш „клоп, клоп, клопа, клоп“.

Захуктала локомотива

Декламаторско извођење

Умерено

Запис: Мирослава Петров

Ух! Ух! Кре - ћем, кре - ћем, па све бр - же, па све бр - же,
 па све бр - же, па све бр - же, же - ле - зне ме но - ге др - же. О - хо, хо! О - хо, хо!
 Тре - ба сти - ћи бр - же и - ћи бр - же бо - ље про - ћи по - ље, по - крај жи - та нек се хи - та
 по - крај шу - ма по - крај дру - ма по - крај се - ла, гра - да бе - ла, кроз ту - не - ле по - пут стре - ле. У - ху - ху!
 Ја ви - ју - гам по - пут зми - је. Во - зим у - гаљ, ста - ру - ди - је, пи - сма сва - ка и па - ке - те,
 од у - ја - ка и од те - те. А сад лак - ше не - ка па - ра сад ма - лак - ше, па да ста - нем
 да при - ста - нем, да о - дах - нем, дах - нем, ах - нем. Ах! Ху!

Упутство за извођење

Текст изговарај разговетно. Изговарање прати варјачама – на сваки слог следи удар варјаче о варјачу.

Јесен

Умерено брзо

Н. Радуловић

Упутство за извођење

Одабери инструменте на којима можеш да опонашаш звуке шу, ху, тап и клап. Певање тих речи прати на одабраним инструментима.

Све је пошло наопачке

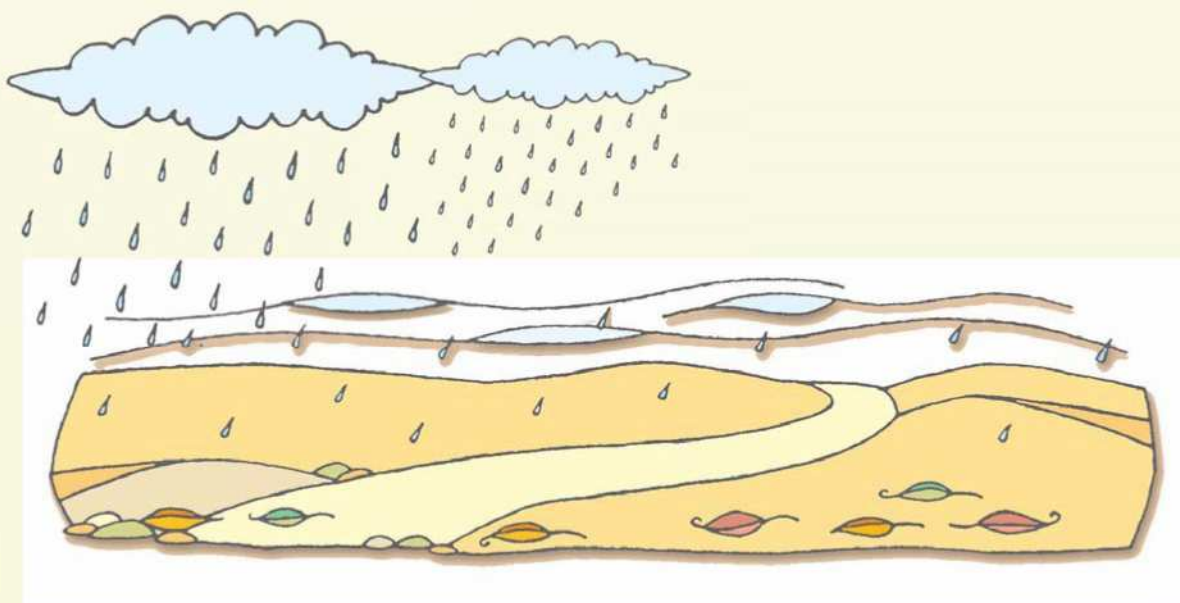
Andante Текст: Д. Радовић
Музика: М. Илић Бели

Све је по-шло на - о - пач - ке за врап - це и мач - ке,
кад је је - сен о - ка - чи - ла сво - је жу - те знач - ке,
кад је ве - тар за - пе - ва - о но - вем - бар - ске тач - ке.

Све је пошло наопачке
за птице и цвеће,
кад је сунце одустало
на кров да нам слеће,
као да је жуто љуто,
као да нас неће.

Шума на киши

Текст: Р. Симовић
Музика: Д. Деспић

Andantino

p Шу-мом сву-да не - што шу-шка, к'о сто ша-па
још и ви-ше. У-пла-ше-но ли-шће слу-ша
па се са-мо кри-шом њи - ше, њи - ше... То шуш-ка-ју
ка - пи ки-ше, то шуш-ка - ју ка - пи ки-ше,
ка - о ша - пат и још ти-ше.

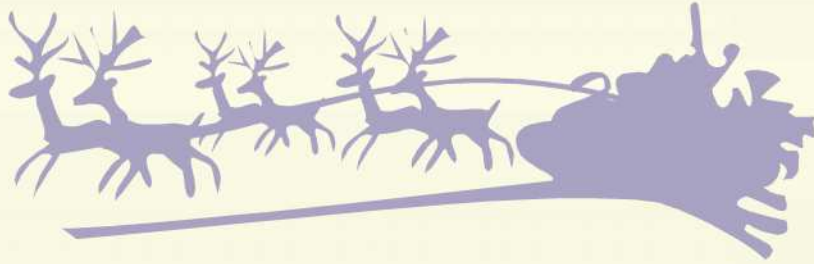
Срећна Нова година

Текст: Д. Радовић

Музика: С. Барић

Весело, брзо

Треп - ти зве - зда пла - вим о - ком, на не - бу ви - со - ком,
пр - шти, пр - шти бе - ла ста - за, е - во Де - да Мра - за,
пр - шти, пр - шти бе - ла ста - за, е - во Де - да Мра - за. На
шу - ба - ри му снег, а и - ње у ко - си,
от - вор' - те му ши - ром вра - та, по - кло - не вам но - си,
от - вор' - те му ши - ром вра - та, по - кло - не вам но - си.
Ме - ни лут - ку бе - лу што у - ме да спа - ва, ме - ни пу - шку
пра - ву да у - би - јем ла - ва. Ме - ни лоп - ту гу - ме - ну,
ме - ни лук и стре - лу, ме - ни лут - ку, ме - ни лоп - ту, ме - ни лут - ку
бе - лу. Сви - ма мно - го ра - до - сти, и - гре и пе - са - ма,
срећ - на Но - ва го - ди - на и ва - ма, и на - ма. на - ма.

Напомена

Песма **Срећна Нова година** може драмски да се обликује. Сцена се одиграва у дневној соби, деца – две девојчице и два дечака окупљени су око окићене јелке, хор је у позадини сцене, а иза сцене је Деда Мраз.

Хор пева први део песме (означено у нотном тексту – хор). У току певања песме, на делу текста „отвор’те му широм врата“, два ученика отварају врата на којима се појављује Деда Мраз, који потом долази до предњег дела сцене. Средњи део песме изводе солисти, деца која су седела око јелке:

– Прво дете – девојчица – **I** глас, устаје, иде ка Деда Мразу и обраћа му се певајући „мени лутку белу...“;

– Друго дете – дечак – **II** глас, устаје, и гестикулирајући као да пуца обраћа се Деда Мразу певајући „мени пушку праву...“;

– Треће дете – девојчица – **III** глас, надовезује се певајући „мени лопту гумену...“;

– Четврто дете – дечак – **IV** глас, устаје и пева „мени лук и стрелу“;

– **I** – **III** – **I** глас наизменично певају (према ознакама у нотном тексту) и одмах затим хор излази на предњи део сцене и заједно са солистима и Деда Мразом пева последњи део песме – „свима много радости...“.

Деда Мраз

Текст: Б. Тимотијевић
Музика: А. Кораћ

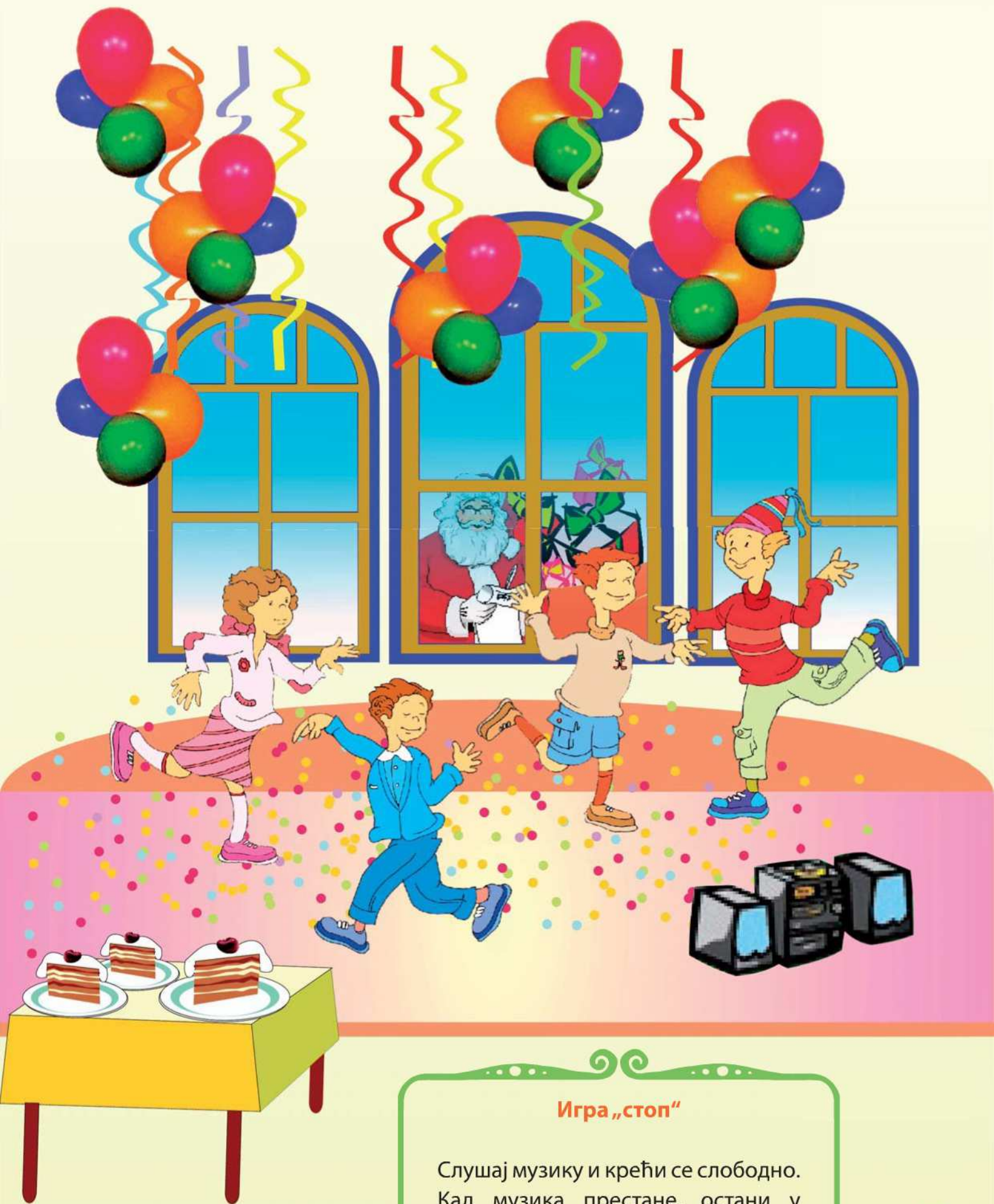
Живо

mp Пре - ко бр - да, пре - ко бре - га и де - бе - лог сне - га,
ју - ре не - ке чуд - не сан - ке, сре - бр - не и тан - ке. Де - да
Мра - зе, Де - да Мра - зе, не скре - ћи са ста - зе, не
о - кле - вај, не дре - мај већ по - кло - не спре - мај! Па - да - ју, па - да - ју
Па - дај - те, па - дај - те

1.
с не - ба бе - ле зве - zde, сан - ке Де - да Мра - за пре - ко бре - га је - zde.
сне - жни - је и бе - ље

2.
Де - да Мраз нам сти - же на ве - се - ље.

Игра „стоп“

Слушај музику и крећи се слободно.
Кад музика престане, остани у
положају у ком си се затекао.

ШАПУТАЊЕ

Текст: Д. Лукић
Музика: Н. Херцигоња

Veselo

mf (средње гласно)
Од ку - ће до шко - ле, од шко - ле до ку - ће

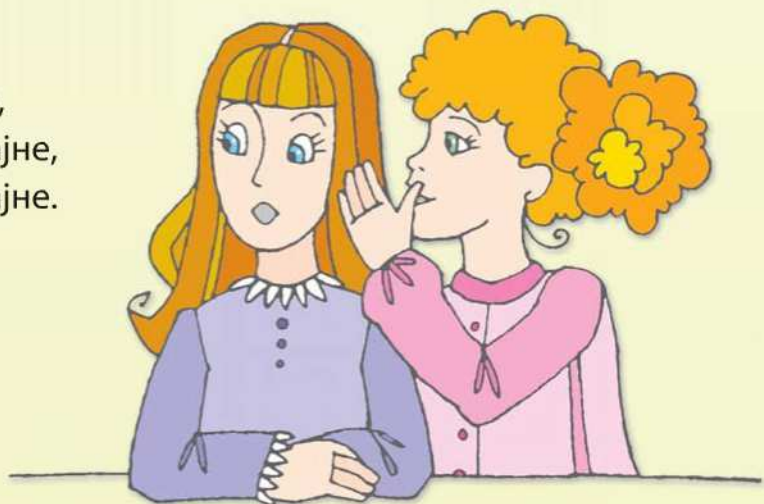
f (гласно)
у - век се по - не-што ша - пу - ће, ша - пу - ће,

mp (средње тихо)
у - век се по - не-што ша - пу - ће, ша - пу - ће.

p (тихо)
Ти - хо, ти - ше, ти - хо, ти - ше,

ти - хо, ти - ше ко па - да - ње - ки - ше. *mp* (средње тихо)

Шапућу се писма и шапућу тајне,
шапућу се заклетве велике и трајне,
шапућу се заклетве велике и трајне.
Тихо, тише...

РИБАРЧЕТА САН

Музика: М. Протић
Текст: Б. Радичевић

Брзо

tr
Ал' се не - бо о - сме - хи - ва, ал' се ре - ка

постепено јаче
пла - ви, а ри - бар - че у чун сн - ва

1. јас - но ко на ја - ви. 2. *постепено јаче* јас - но ко на ја - ви.

The musical score is written in treble clef with a key signature of one sharp (F#) and a common time signature (C). It consists of three staves. The first staff begins with the tempo marking 'Брзо' and the dynamic marking 'tr'. The lyrics 'Ал' се не - бо о - сме - хи - ва, ал' се ре - ка' are written below the notes. The second staff includes the dynamic marking 'постепено јаче' and the lyrics 'пла - ви, а ри - бар - че у чун сн - ва'. The third staff features two endings, marked '1.' and '2.', with the dynamic marking 'постепено јаче' under the second ending. The lyrics for the first ending are 'јас - но ко на ја - ви.' and for the second ending are 'јас - но ко на ја - ви.'

Он хитнуо удичицу, рибицу је стекô,
метнô је на жеравицу, па је тако пекô.

Жеравице, де се труди, немој тако споро,
рибица му већем руди, готова је скоро.

ПЕСМА ЗА НАШЕ МАМЕ

Соло

Текст и музика: А. Кораћ

О - во је пе - сма за на - ше ма - ме, ко - је су
чес - то у - мор - не и са - ме, ко - је се у - век пр - ве
бу - де, а на спа - ва - ње по - след - ње кре - ћу;
ко - ји - ма се рет - ко ка - жу ре - чи хва - ле, што
не - у - мор - но ра - де за нас ма - ле.

Хор (пева се само горњи глас)

Хи - ља - де, хи - ља - де, цр - ве - них бо - жу - ра у нај - леп - шем
све - ту, — у - бе - ри - мо, де - цо, још о - во - га ча - са за све

мај - ке на све - ту. све - ту! све - ту, за све

мај - ке на све - ту.

Слушај **Песму за наше маме** са CD-а и певај.

ДЕЦА СУ УКРАС СВЕТА

Текст: Љ. Ршумовић
Музика: М. Субота

Vivace

инструментални увод

Не - ма све - та, ни пла - не - те где не мо - же сти - ћи де - те,
јер све де - чје ста - зе во - де од и - гре до - сло - бо - де.

Рефрен

Цве - ће је у - крас ба - ште, леп - тир је у - крас цве - та, а
де - ца, пу - на ма - ште, де - ца су у - крас све - та.

Лепе песме, тихе тајне,
све љубави дечје сјајне,
нека плану, нек се роде
од игре до слободе.
Рефрен:
Цвеће је украс баште...

РЕГИСТАР ПЕСАМА

Завичај	7
Боже правде	8
Говоримо и певамо уз разбројавање, ходање, плескање.....	11
Један ми је билбил, мај	12
Иде маца око тебе	14
Два се петла побише.....	16
Коларићу, панићу, игра уз певање	18
Ја посејах лубенице, игра уз певање	20
Хајд' налево, брате Стево, игра уз певање	22
Ја посејах лан, игра уз певање	24
Митку ноге заболеше, игра уз певање	26
Ерско коло, игра уз певање	28
Ој, Мораво	30
Чобан тера овчице	32
Гружанке девојке	34
С оне стране Дунава	36
Ајде , Като	38
Тихо ноћи	40
Ми идемо преко поља, додолска	44
Престај, престај кишице, додолска	45
Божић, Божић	46
Ој, Бадњаче, Бадњаче	47
Светосавска химна	50
Људи ликујте	50
Разгранала грана јоргована	52
Рођенданска песма	56
Јежева успаванка	58
Добар вече, суседице	60
Еци, пеци, пец	62
О гуски	64
Медвед Брундо	65
Коњић	66
Захуктала локомотива	67
Јесен	68
Све је пошло наопачке	70
Шума на киши	71
Срећна Нова година	72
Деда Мраз	74
Шапутање	76
Рибарчета сан	77
Песма за наше маме	78
Деца су украс света	80

САДРЖАЈ

Химна Боже ѿравде	8
С колена на колено	10
Говоримо и певамо уз разбројавање, певање, ходање	11
Народне песме и игре	12
Коло	21
Ивањдан 7. јул	25
Моравска кућа и шумадијска ношња	33
Сточарска кућа	34
Фрула и двојнице	35
Војвођанска кућа	37
Тамбура	39
Војвођанска ношња	41
Гусле	42
Народне песме и обичаји	44
Додолска песма	45
Божих 7. јануар (25. децембар)	47
Слава – Свети Сава – школска слава (27. јануар)	49
Васкрсење Христово – Ускрс (Васкрс)	51
Стеван Стојановић Мокрањац	52
Шта знам?	54
Песме које деца певају данас	56
Успаванка	59
Дечји хор <i>Колибри</i>	61
Регистар песама	82

Др Гордана Стојановић

ОСНОВИ КУЛТУРЕ СРПСКОГ НАРОДА

За 1, 2. и 3. разред основне школе

Прво издање, 2010. година

Издавач

ЗАВОД ЗА УЏБЕНИКЕ

Београд, Обилићев венац 5

www.zavod.co.rs

Ликовни уредник

мр Тијана РАНЧИЋ

Илустрациони

Тома САРАМАНДИЋ, Дејан МАНДИЋ, Вуга ЖИВКОВИЋ, Тијана КНЕЖЕВИЋ,
Зорана КЕСЕР, Марија СТОЈИСАВЉЕВИЋ, Татјана ДРОБНИ, Иванка КРСТОВИЋ

Дизајн и корице

Саша ЈАЊИЋ

Лектор

Ирена КАНКАРАШ

Графички уредник

Слађана МАНОЈЛОВИЋ

Коректор

Ружица ЈОВАНОВИЋ

Обим: 10½ штампарских табака

Формат: 20,5 x 28,5 cm

www.zavod.co.rs к.б. 49106

